

KOMPLEX PEDAGÓGIA–PSZICHOLÓGIA SZIGORLAT
TÉMAKÖREI ÉS FORRÁSAI
ÓVODAPEDAGÓGUS SZAKOS HALLGATÓKNAK
2025-2026. I. félév

1. Az óvoda, mint intézmény, átmenet az iskolába

- Az óvodai nevelés helye és szerepe a köznevelésben.
- Az óvodai nevelést szabályozó törvényi elvárások és korlátok.
- Átmenet az óvodából az iskolába, iskolaérettség, iskolaalkalmasság.
- Az óvodáskor végének fejlődéslélektani jellemzői.

2. Nevelés az óvodában, az óvoda, mint szocializációs közeg

- Nevelés és nevelhetőség.
- Az óvodai nevelés sajátosságai, nevelési módszerek az óvodában.
- Az óvodapedagógia és a gyermekkép története; alternatív óvodai nevelési programok és neveléstörténeti gyökereik.
- Értékközvetítés az óvodában.
- A szocializáció általános kérdései és az óvoda, mint szocializációs közeg.

3. Az óvodapedagógus és tevékenysége

- Az óvodapedagógus személyisége, kommunikációs kultúrája, szerepei, hitelessége, feladatai.
- Pedagógiai tervezés; nevelési program készítése, minőségfejlesztés és -biztosítás.
- Az óvodapedagógus, mint szerepmodell, vele szembeni társadalmi és etikai elvárások.
- Nevelési stílus.

4. A családi szocializáció és a szülők szerepe a fejlesztésben

- A család szerepe, funkciói és funkciózavarai a szocializációban.
- A család pszichológiai elemzése.
- Az óvodai és családi szocializáció összehangolása együttműködéssel.
- Az anya-gyermek kapcsolat; kötődésméletek; az érzelmi elhanyagolás.

5. Közösségi nevelés - társas szocializáció

- Utánzás, azonosulás, identitás, etnikai identitás.
- Társkapcsolatok és csoportok fejlődésének jellemzői az óvodáskorban.
- Csoportszerepek és csoportnormák.
- A társas kompetencia és az önszabályozás fejlődése és fejlesztésük lehetőségei.
- Együttműködés és annak segítése.
- Konfliktusok és konfliktusmegoldások.
- Másság és stigmatizáltság kezelése az óvodai csoportban, interkulturális nevelés.

6. Erkölcsi fejlődés és erkölcsi nevelés

- Az erkölcsi szocializáció elméletei.
- Az erkölcsi nevelés.
- Nevelési módszerek és alkalmazásuk az óvodában.

- Behaviorista tanuláselméletek, viselkedés-formálás.
- A szabálytudat és a normakövetés, igazmondás és hazugság, bűntudat és szégyen.
- Az erkölcs értelmi háttere, Piaget és Kohlberg erkölcsi fejlődéselmélete.

7. A gyermek, mint egyéniség

- A személyiség: típusok és vonáselméletek.
- A temperamentum és kölcsönhatása a környezettel.
- A gyermek megismerésének fontossága és módjai.
- Gyermeki személyiségi jogok.
- Differenciálás vegyes csoportban, egyénre szabott bánásmód.
- Zavarok az érzelmi és indulati életben.
- Nehezen nevelhető, hátrányos helyzetű és speciális nevelési igényű gyermekek, szükségleteik felismerése és nevelésük.
- Prevenció.

8. Az óvodás korú gyermekek kognitív fejlődése és fejlesztése

- Az értelmi nevelés feladatai az óvodában.
- Az intelligencia és fejlesztésének lehetőségei az óvodában.
- A gyermeki világkép és az érzékelés, észlelés, megismerés jellemzői különböző életkorokban.
- A beszédprodukció és a beszédmegértés fejlődése és fejlesztése az óvodában.

9. Tanulás és tanulásirányítás az óvodában

- A tanulás fogalma, fajtái, értelmezései, megszervezésének és tervezésének módszerei az óvodai kontextusban.
- Tevékenységbe integrált tartalmak, projekt módszer, implicit tanulás.
- Piaget tanulás- és kognitív fejlődéselmélete.

10. A játék pedagógiai és pszichológiai megközelítései

- Játékelméletek pszichológiai, pedagógiai és más értelmezései.
- A játék jellemzői és fajtái.
- Játéktevékenységek feltételrendszere, tervezése és irányítása.
- Az óvodapedagógus szerepe az óvodai játékban.

11. Mese és játék

- A játék és a bábjáték szerepe a gyermek megismerésében, a gyermek személyiségfejlődésében, valamint az élmények feldolgozásában.
- A valóság és a fantázia elválasztása és integrációja a játékban és a mesében.
- Szimbólumok a játékban és a mesében. □ A mese szerepe a nevelésben.

12. Az esztétikai nevelés és a gyermekrajz

- Az esztétikum megjelenése, az esztétikai nevelés, ízlésformálás az óvodapedagógiai gyakorlatban.
- A kreativitás fogalmának értelmezései, mérése, szerepe.
- Az esztétikai alkotóképesség és a kreativitás fejlesztése.
- A gyermekrajz fejlődése, a gyermekrajz szerepe az élményfeldolgozásban.

13. A gyermek egészséges fejlődése – egészséges életre nevelése

- A fejlődés fogalma, egyéni üteme és különbségei.
- A fejlődés paradigmái, a környezet és a biológiai adottság szerepe a fejlődésben.
- Freud és Erikson személyiségfejlődési elméletei; elhárító mechanizmusok
- Az óvodás gyermek fejlettségi mutatói.

- Az egészséges életmódra nevelés az óvodában.
- Az óvodás gyermekek életritmus.
- A testi fejlődésre ható negatív tényezők.

14. Éntudat, motiváció

- Én-tudat és kialakulása.
- Énkép és önértékelés, ezek szerepe a gyermek lelki világában.
- Mentálhigiénés nevelés.
- A motiváció; a motívumok hierarchiája.

15. Érzelmek és attitűd

- Érzelmek, jellemzőik, kialakulásuk.
- Az érzelmi védettség és biztonság mint szükséglet.
- Az önállósodás, az elismerés, valamint a megerősítés mint szükséglet.
- Az attitűd; a kognitív disszonancia.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

A Pedagógia, Pszichológia tantárgyakban és a szigorlatban érintett tantárgyelemeknél megjelölt kötelező irodalom, különösen

1. Bábosik István: Nevelésméлет. Osiris Kiadó, Bp. 2004.
2. Bernáth L. és Solymosi K. (szerk.): Fejlődéslélektani olvasókönyv. Tertia, Bp. 1997.
3. B. Lakatos M. és Serfőző M. (szerk.): Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor, Bp. 2001.
4. Falus Iván-Szivák Judit: Didaktika. Comenius Bt. Pécs, 1996.
5. Kovács György – Bakosi Éva: Játék az óvodában. Didakt Kft. Debrecen, 2003.
6. Kovács György – Bakosi Éva: Óvodapedagógia I.-II. Szerzői kiadás, Debrecen, 2004.
7. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Gondolat, Bp. 1993.
8. N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris Kiadó, Bp. 2004.
9. Vajda Zsuzsanna – Kósa Éva: Neveléslélektan. Osiris Kiadó, Bp. 2005.

AJÁNLOTT IRODALOM:

A Pedagógia, Pszichológia tantárgyakban és a szigorlatban érintett tantárgyelemeknél megjelölt ajánlott irodalom, különösen

1. Az óvodai nevelés országos alapprogramja. Művelődési Közlöny, 137/1996, Kormányrendelet.
2. Atkinson & Hilgard: Pszichológia Osiris, Bp. 2005.
3. Bakonyi Anna: Irányzatok, alternativitás az óvodai nevelés területén. Tárogató Kiadó, Bp. 1995.
4. Carver, C. S. és Scheier, M. F.: Személyiségpszichológia. 2. kiadás. Osiris Kiadó, Bp. 2006.
5. Cole, M. és Cole, S.: Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Bp. 1998.
6. E. Vámos Ágnes: Az óvoda helye a közoktatás-fejlesztési tervekben. Óvodai Nevelés, 2002/10.
7. Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk. Okker Kiadó, Bp. 2001.
8. Ranschburg Jenő: A világ megismerése óvodáskorban. Okker Kiadó, Bp. 2002.
9. Ranschburg Jenő: Az én... és a másik. Okker Kiadó, Bp. 2003.
10. Vajda Zsuzsanna: A gyermek pszichológiai fejlődése. Helikon Kiadó, Bp. 1999.
11. Villányi Györgyné (szerk.): Óvodavezetők kézikönyve. IX. kötet. OKKER, Bp. 2001.

Összeállították: a Pedagógusképző Intézet pedagógus és pszichológus kollégái
Jóváhagyta: Dr. Boronkai Dóra intézetigazgató